C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

MINISTERUL DE INTERNE
INSPECTORATUL JUD.BISTRITA-NASAUD
- SECURITATE -
Sursa:"POPESCU"/02.12.1976 ora 18[00]
Casa:"CODRISOR"
Participă: Lt.Col.MINZAT IOAN

STRICT SECRET
Nr._____/___
Ex.nr.__

133

NOTA INFORMATIVA

Sursa vă informează în legătură cu profesorul HORVATH PALL următoarele:

In data de 30.11.1976 am fost la Horvath acasă, cu care ocazie am avut o discuţie în legătură cu procesul "scandalos" intentat unui grup de maghiari din satul TONCIU, precum şi preotului maghiar pentru "simplul"motiv că au organizat o seară literară în care au prezentat poezii de Petöfi interzise de către Consiliul Culturii. Este vorba de poezia "VIATA SAU MOARTE" care după părerea lui Horvath este una din cele mai importante în creaţia lui Petöfi privind necesitatea luptei ungurilor pentru pămîntul lor strămoşesc din Ardeal. Mi-a vorbit în termeni elogioşi despre această poezie în sensul de a-mi da o adevărată lecţie de "patriotism". Cu această ocazie el mi-a reamintit necesitatea luptei permanente pe toate planurile împotriva "acestora". De asemenea, a accentuat că conform istoricilor maghiari şi dincolo de Carpaţi au existat unguri din cele mai vechi timpuri şi că acel ţinut a fost "civilizat" de fapt de către unguri. A scos din nou în evidenţă rolul pe care îl îndeplineşte în cadrul ungurilor din judeţul Bistriţa-Năsăud (respectiv ca fiind conducătorul lor) şi a relatat că el a fost acela care i-a scăpat pe oameni de la puşcărie prin faptul că a împrumutat un volum Petöfi apărut în 1951 în ţară,care conţine şi această poezie, spre a fi prezentat la proces. A relatat că datorită acestui volum au scăpat toţi şi "le-am tăiat gura la toţi". După proces volumul nu i-a fost restituit,fapt pentru care este indignat şi după spusele lui "îmi dă dreptul să-i numesc hoţi".

Volumul II al acestei cărţi se află şi actualmente în biblioteca lui şi binoînţeles ascuns şi păzit cu străşnicie.

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Cu ocazia vizitei efectuate în ziua următoare, 1.12.75, am primit o "adevărată lecţie de istorie" din partea lui Horvath. In primul rînd şi-a manifestat dorinţa de a mă ocupa de istorie, dar de istorie "adevărată". Cînd spune acest lucru se referă în primul rînd la istoria Ardealului. El neagă continuitatea poporului dac şi apoi formarea poporului român pe aceste meleaguri şi susţine că aci nu a fost înainte nimic. Ungurii au fost aceia care au venit pentru prima oară pe aceste meleaguri. Mai mult, merge pînă acolo de a susţine că şi dincolo de Carpaţi, în Moldova şi Muntenia, nu a fost nimic înaintea apariţiei ungurilor şi secuilor. Pentru a-mi documenta aceste teorii a făcut apel la cărţile de o "deosebită" valoare şi întoarse pe care numai el le are. Este vorba de "Istoria Ardealului", carte editată în anul 1931 de către editura "Minerva" din Cluj de Dr. Ianeso Bonedek. Această carte prezintă istoria Ardealului într-o lumină duşmănoasă poporului nostru, într-o manieră tipic burgheză de atîţare naţională. Mi-a arătat că acolo negru pe alb că Ardealul este numai şi numai al ungurilor şi că românii sînt doar nişte venetici. Ei sînt aceia care au stat în pădure şi s-au înmulţit ca apoi să ocupe ţara ungurilor formată şi dezvoltată de-a lungul veacurilor.

A mai făcut apel la o altă carte "preţioasă", păstită cu străşnicie "Istoria ceangăilor din Moldova", apărută tot în anul 1931 la editura "MINERVA" din Cluj. In această carte mi-a arătat hărţi care ar arăta clar că întreaga Moldovă ar fi fost locuită de unguri, care se numeau "ceangăi". După spusele lui Horvath aceştia sînt ungurii de margine a imperiului maghiar. Cu această ocazie a afirmat următoarele. Aceştia susţin că Ardealul este al lor, dar conform istoriei noastre nici Moldova şi Muntenia nu aparţin în întregime lor".

Apoi mi-a relatat acţiunile puternice de romanizare care s-au făcut în aceste locuri, respectiv zona Ghimeş-Moineşti - Gh.Gh.Dej. După informaţiile lui Horvath, în cadrul învăţămîntului şi al religiei s-au făcut cele mai mari presiuni de a-i romaniza pe "ceangăi". Susţine că în cadrul bisericii ortodoxe au fost crescuţi preoţi în acest spirit, ceea ce denotă şi dovedeşte tratamentul inuman la care au fost supuşi aceşti oameni.

A încheiat discuţia noastră cu următoarele: Bătrîne aşa ceva ce se întîmplă şi în zilele noastre aici

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

în această țară este incredibil și este necesar să luptăm cu toții pentru dreptul nostru. Să știi că odată va exploda toată nedreptatea care ni se face acum".

2.12.1976 ss "POPESCU" 134

N.O.: Nota se referă la numitul HORVATH PALL - profesor de limba și literatura maghiară la liceul "Andrei Mureșanu" din Bistrița - cunoscut și urmărit de organele noastre pentru activitate naționalist-iredentistă maghiară și a fost dată în baza sarcinilor trasate.

Aspectele referitoare la preotul din satul Tonciu s-au petrecut la începutul anului 1975 și lucrurile s-au întîmplat așa cum le semnalează informatorul. Ele n-au fost cunoscute pînă acum, deoarece Horvath a evitat să confieze în cercul lui care a fost rolul său în această afacere. Faptul că i-a confiat de data aceasta informatorului se datorește faptului - de altfel mărturisit și în 1973 - că văzînd și sperînd la plecarea definitivă a informatorului în R.F.G. - dorește să-i creeze acestuia imaginea unui mare maghiar, și-și etalează "meritele".

Celelalte aspecte sînt noi, dar se înscriu în contextul general al preocupărilor și direcțiilor lui Horvath.

Discuția, deși a avut loc la domiciliul urmăritului, nu s-a purtat în camera cu tehnica, ci în altă încăpere.

Sarcini: Să continue vizitarea obiectivului la domiciliu și continuarea discuțiilor începute pentru a elucida și alte aspecte din activitatea acestuia.

Măsuri: S.I - să studieze posibilitatea extinderii T.O. și în celelalte încăperi din locuință.

Să fie informat tov.Prim-secretar al Comitetului județean P.C.R. cu aspectele rezultate.

Să se studieze posibilitatea realizării unei pătrunderi secrete la domiciliul său pentru identificarea materialelor despre care ne-a informat "POPESCU", iar informatorii din problemă, diferențiat, să fie sensibilizați în sensul receptionării ideilor naționalist-iredentiste pe care le strecoară în cadrul activităților sale culturale și la clasă.

Lt.Col.MINZAT IOAN

De acord cu propunerile de măsuri. Cu privire la cele 2 persoane despre care urmează să ne informeze, precum și cele altele în termen 10.12.76

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Copiat după orig.
Dact.L.E.
3 ex.
ex.1 la dos.pers.al inf."Popescu"
ex.2 la dos."H"
ex.3 la dos.inf."Marins",pt.că unele aspecte din ac.notă
au fost semnalate și de "Marius".
RD/274/1440/3.12.76